

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

Management of Educational Institutions According to the Principles of Good Governance, 21 educational institutions under the Sisaket Primary Educational Service Area Office 1

พงศ์ปราชญ์ กิ่งสกุล / Pongprach Kingsakul

คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Faculty of Education, Education Administration Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University, Thailand

Corresponding author e-mail: pongprach.king63@sskru.ac.th

(Received: 12 March 2025, Revised: 4 May 2025, Accepted: 5 May 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล และศึกษาแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารและครูจำนวน 331 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.939 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธี Least Significant Difference (LSD) ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า ด้านหลักนิติธรรมควรกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบที่เป็นธรรม ด้านหลักคุณธรรมควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นในคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใสควรกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่โปร่งใสในการบริหาร ด้านหลักการมีส่วนร่วมควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ด้านหลักความรับผิดชอบควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของความรับผิดชอบ ด้านหลักความคุ้มค่าควรใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา; หลักธรรมาภิบาล; ศตวรรษที่ 21; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

ABSTRACT

The objective of this research was to study the administration of educational institutions according to the principles of good governance in the 21st century, educational institutions under the Sisaket Primary Educational Service Area Office 1, to compare the administration of educational institutions according to the principles of good governance, and to study guidelines for administration of educational institutions according to the principles of good governance. The sample group was 331 administrators and teachers. The reliability of the questionnaire was 0.939 and the structured interview form was used. The statistics used were frequency, percentage, mean, Standard Deviation, t-test, One-way analysis of variance and paired comparison using Least Significant Difference (LSD) method. The research results were found that 1) Educational institution administration according to the principles of good governance in the 21st century, educational institutions under the Sisaket Primary Educational Service Area Office 1. Overall and in each aspect were at a high level. 2) Comparison of educational institution administration according to the principles of good governance classified by position, work experience and overall size of the educational institution and each side found that there was a significant difference at the 0.05 level and 3) Administrative guidelines for educational institution principles according to good governance indicated that the rule of law, policies, rules, and regulations should be set fairly. In terms of moral principles, an organizational culture that adheres to morality should be created. In terms of transparency, transparent policies and practices should be established in management: The principle of participation should promote the participation of teachers, students, parents, and the community. The principle of responsibility should be to act as an example of responsibility. The principle of value for money should be to use resources efficiently.

Keywords: educational institution administration; Principles of good governance; 21st century; Sisaket Primary Educational Service Area Office 1.

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าในยุคโลกาภิวัตน์ทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงในเกือบทุกด้าน ทำให้ในแต่ละประเทศต้องมีการเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เครื่องมือเพื่อความอยู่รอด คือการปรับตัว หรือการปฏิรูปจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540) ทำให้เกิดการปฏิรูปทางสังคม หนึ่งในนั้นว่าด้วยเรื่องการศึกษา เนื่องจากในช่วงเวลานั้นประเทศไทยยังอยู่ห่างไกลจากการพัฒนาคุณภาพของคนให้เต็มตามศักยภาพของความเป็นมนุษย์ กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างไม่ได้สร้างคนให้คิดเป็นทำเป็น และมีคุณธรรมจริยธรรม (ประเวศ วะสี, 2543) การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิตตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตแต่แรกเกิดการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงรวมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาว่าประเทศไทยจะต้องเข้าสู่วงจรของกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูงพลังอำนาจของชาติจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยพลังอำนาจของคนที่มีความรู้เท่านั้น การศึกษาจึงมีความสำคัญสูงสุดในการสร้างชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) ในส่วนของการพัฒนาการศึกษานั้นได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในมาตรา 81 เพื่อตอบสนองรัฐธรรมนูญดังกล่าว ทำให้รัฐบาลต้องร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งในหมวด 4 มาตรา 22 แนวการจัดการศึกษาโดยให้ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของความเป็นมนุษย์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) เพราะคนที่ได้รับการศึกษาจะเป็นกำลังสำคัญในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาสังคมเศรษฐกิจและการเมืองให้รุดหน้า ส่งผลให้ประเทศชาติก้าวสู่ความมั่นคงต่อไป เริ่มตั้งแต่การให้การศึกษา เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่โดยมีสถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษา (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, 2543)

ดังนั้น เพื่อให้การศึกษามีความเจริญก้าวหน้าประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา และความคาดหวังของสังคมได้อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ เป็นสถาบันทางสังคมที่จัดตั้งขึ้นเพื่อถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของสมาชิกในสังคมให้สามารถติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและปฏิบัติตนให้มีคุณค่าแก่สังคม ช่วยอบรมสั่งสอนให้สมาชิกในสังคมได้พัฒนาบุคลิกภาพ มีกิริยามารยาท จริยธรรม คุณธรรม เคารพในสิทธิของผู้อื่น รู้จักปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง อีกทั้งยังส่งเสริมหน้าที่การงานให้แก่บุคคลได้เรียนรู้ในอาชีพที่เหมาะสมซึ่งจะนำไปสู่การเลื่อนขั้นทางสังคม การที่สมาชิกในสังคมจะเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพต่อส่วนรวม ได้รับตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงขึ้นมีเกียรติและได้รับการยกย่องขึ้นอยู่กับการเอาใจใส่อย่างจริงจังของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบ ควบคุม กำกับดูแลการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุจุดมุ่งหมาย ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนต้องปฏิบัติงานใกล้ชิดกับครูผู้สอนและนักเรียนมากที่สุด คุณภาพของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนของนักเรียนขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ (ปรัชญา เวสารัชช์, 2554)

ผู้บริหารนับว่าเป็นบุคคลสำคัญที่สุดภายในองค์กร เพราะเป็นผู้บังคับบัญชาซึ่งมีหน้าที่ควบคุม ดูแล การดำเนินงานให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย ผู้บริหารหรือผู้นำไม่ว่าจะเป็น หน่วยงานขนาดเล็กหรือหน่วยงานขนาดใหญ่ หน่วยงานราชการหรือเอกชนก็ตาม ย่อมมีบทบาทต่อผลสำเร็จ หรือประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในทุกด้านทั้งด้านวิชาการและ คุณธรรม (ธีระ รุญเจริญ, 2548) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียน จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานและพยายามทำตนให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธา ของผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างแท้จริง ประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจในหลักการบริหารงานรวมทั้ง ประสบการณ์และทักษะการบริหารงานโดยนำบุคคลในองค์กรให้มีความตั้งใจในการทำงานให้ ประสบความสำเร็จ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกันตัดสินใจ ซึ่งต้องประยุกต์ใช้หลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาบูรณาการในการบริหารและ จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคล หลักการดังกล่าว ได้แก่ หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักคุณธรรม (Ethics) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) ความรับผิดชอบ (Accountability) หลักความคุ้มค่า (Value for Money) หลักความเสมอภาค (Equity) ซึ่งมีเป้าหมายในการทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข (อริย์รัช แก้วเกาะ สะบ้า, 2548)

สำหรับปัญหาในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษานั้น (สุพรรณา พวงทอง , 2554) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่าปัญหาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ 1) ด้านหลักนิติธรรม พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ยังขาดการให้ความสำคัญ กับการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่บุคลากรทุกคนให้การยอมรับและพร้อมที่จะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ และผู้บริหารสถานศึกษา กำกับ ดูแล ตักเตือน หรือลงโทษ บุคลากรที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลงของสถานศึกษาอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม 2) ด้านหลักคุณธรรม พบว่าผู้บริหารสถานศึกษายังขาดการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักศีลธรรม จรรยา ปลูกฝังให้บุคลากรมีความรักสามัคคีกันอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข 3) ด้านหลักความโปร่งใส พบว่าผู้บริหารสถานศึกษายังขาดการจัดให้มีการปรับปรุง ข้อมูลสารสนเทศให้มีความถูกต้องเป็นปัจจุบันตรงกับความเป็นจริง และพร้อมที่จะเปิดเผยแก่บุคลากรทั่วไป 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่าผู้บริหารสถานศึกษายังขาดการจัด ช่องทางการ สื่อสารเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากบุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษายังขาดการสร้างจิตสำนึกและส่งเสริมให้ชุมชนเกิดสำนึก รักและเป็นเจ้าของสถานศึกษา 6) ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่าผู้บริหารสถาน ศึกษาขาดการกำหนด

มาตรการประหยัดทรัพยากรของสถานศึกษา ประหยัดเวลา และบรรลุ วัตถุประสงค์ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ได้ส่งเสริมให้สถานศึกษาเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ในการสรรหาบรรจุและแต่งตั้งโยกย้าย ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ยึดถือระบบคุณธรรม และความโปร่งใส จัดซื้อจัดจ้างวัสดุ ครุภัณฑ์ อาหารกลางวัน อย่างมีคุณภาพและถูกต้องตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมสนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ลดความซ้ำซ้อนของระบบงานและการจัดเก็บข้อมูล ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สนับสนุน ทรัพยากร กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ การบริหารจัดการศึกษาจากภาคส่วนต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันพบว่ายังมีข้อร้องเรียนกล่าวหาความไม่โปร่งใสในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในบางโรงเรียน การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหลายประการของผู้บริหาร เช่น การเลือกปฏิบัติต่อบุคลากรอย่างไม่เป็นธรรม การใช้จ่ายเงินของสถานศึกษาอย่างไม่ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ การประพฤติตนไม่เป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษา และมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่นๆ ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงกับประสิทธิภาพการบริหารภายในสถานศึกษาตามภาระหน้าที่ที่ปฏิบัติงานของตัวผู้บริหาร ทำให้การบริหารสถานศึกษานั้นไม่ประสบความสำเร็จ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1, 2564)

จากเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ว่ามีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานมากน้อยเพียงใด เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2564 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 276 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,993 คน รวมประชากรทั้งสิ้น จำนวน 2,269 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง Krejcie & Morgan (กิตติพงษ์ ลื่อนาม, 2561) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 331 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 41 คน เป็นครู 290 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และกำหนดให้สถานศึกษาเป็นหน่วยสุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 155 โรงเรียน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้บริหารในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ที่ได้รับรางวัลโรงเรียนสุจริต และโรงเรียนคุณธรรม (สพฐ.) ระดับ 2 ดาว ตั้งแต่ปี พ.ศ.2560 – พ.ศ. 2564 จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1
2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือเชิงปริมาณ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีจากตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
2. ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือ คือแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ตามกรอบแนวคิดให้ตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยคำนึงถึงการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ทั้ง 6 หลัก ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า
3. นำร่างเครื่องมือทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้นเสนอต่อประธานและคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความเหมาะสมกับคำถามเบื้องต้นและปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะ

4. นำเครื่องมือทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของสร้างขึ้น
เสนอต่อประธานและคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อ
พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of
Item Objective Congruence: IOC) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป และแก้ไข
ปรับปรุงข้อคำถามตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00

6. นำเครื่องมือทั้งแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหาร
สถานศึกษาและครูผู้สอน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน ซึ่งมีบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น
(Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (บุญเรียง ขจรศิลป์,
2547) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.939

7. พิมพ์เครื่องมือทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล
จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาต่อไป

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีจากตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามหลัก
ธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

2. ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการการบริหารสถานศึกษาตามหลัก ธรรมาภิบาล
ในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ทั้ง 6 หลัก
ประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความ
รับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า

3. นำร่างแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อประธานและคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อ
พิจารณาความเหมาะสมกับประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะเสนอต่อประธานและคณะกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์ แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
(Content Validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ร่วมให้ความเห็น ตรวจสอบแก้ไข และปรับปรุงแบบ
สัมภาษณ์ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น เพื่อให้แบบสัมภาษณ์สามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน และได้ข้อมูลที่
ตรงประเด็นตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์
(Index of Item Objective Congruence: IOC) และคัดเลือกข้อสัมภาษณ์ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป
พบว่าแบบสัมภาษณ์ทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.60 ขึ้นไปทุกข้อและแก้ไขปรับปรุงข้อสัมภาษณ์
ตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ

6. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เพื่อทำหนังสือไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของโรงเรียนในสังกัดซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ พร้อมแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัย
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและติดตามแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และใช้การตอบแบบสอบถามแบบฟอร์มออนไลน์ (Google Form) เผยแพร่ผ่านข่าวประชาสัมพันธ์ของเว็บไซต์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 รวมทั้งส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์โดยผู้วิจัยได้ส่งของที่เจ้าหน้าที่ของปิดแสดมปีให้ส่งกลับมายังผู้วิจัย
4. ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)
2. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test Independent Sample)
4. การเปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way analysis) กรณีพบความแตกต่างผู้วิจัยจะทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธี Least Significant Difference (LSD)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 สรุปเป็นภาพรวมจากผู้บริหารทั้ง 5 โรงเรียนตามประเด็นเนื้อหาแล้วนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 สรุปได้ ดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านหลักความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านหลักคุณธรรม และ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

2.1 การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกัน

2.3 การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เมื่อจำแนกขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความรับผิดชอบ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลัก ธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายและกฎระเบียบที่ยึดหลักนิติธรรม สร้างกฎระเบียบที่โปร่งใส เป็นธรรม และบังคับใช้กับทุกคนอย่างเท่าเทียมส่งเสริมจริยธรรมและ ธรรมาภิบาลในโรงเรียน จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี (Leading by Example) ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของโรงเรียนและกฎหมายของรัฐ แสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ ยุติธรรม และ

ความรับผิดชอบ ให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของครู นักเรียน และผู้ปกครอง อีกทั้งยังควรปลูกฝังหลักนิติธรรมผ่านการศึกษาจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจเรื่องสิทธิ หน้าที่ และความยุติธรรม สร้างระบบร้องเรียนและตรวจสอบที่โปร่งใส ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดหลักนิติธรรม

3.2 ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นในคุณธรรม ส่งเสริมให้ครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติตามหลักคุณธรรม มีการให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณแก่บุคคลที่ทำความดี จัดให้มีโครงการต้นแบบคุณธรรมในโรงเรียน จัดทำระบบการบริหารที่โปร่งใสและเป็นธรรม บริหารโรงเรียนด้วยหลักธรรมาภิบาล เปิดเผยข้อมูลให้ตรวจสอบได้ มีระบบร้องเรียนที่เป็นกลาง และป้องกันการกลั่นแกล้ง ส่งเสริมความเสมอภาคในการให้โอกาสทางการศึกษา สนับสนุนกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมของนักเรียน ส่งเสริมโครงการจิตอาสาและการช่วยเหลือสังคม สนับสนุนกิจกรรมที่พัฒนาจิตใจ ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

3.3 ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมความโปร่งใสในโรงเรียน เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นในความซื่อสัตย์และตรวจสอบได้ โดย กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่โปร่งใสกำหนดนโยบายด้านความโปร่งใสในการบริหารโรงเรียนและสื่อสารให้ทุกฝ่ายรับทราบประกาศแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง การใช้จ่ายงบประมาณ และการบริหารทรัพยากรสร้างระบบบริหารที่เน้นความซื่อสัตย์และสามารถตรวจสอบได้ เปิดเผยข้อมูลให้ตรวจสอบได้ (Open Data & Transparency) เผยแพร่ข้อมูลที่สำคัญ จัดทำรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองรับทราบเป็นประจำ ให้ประชาคมโรงเรียนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้งบประมาณและทรัพยากร ปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใสส่งเสริมจิตสำนึกความซื่อสัตย์ให้กับบุคลากรและนักเรียนผ่านกิจกรรม จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างจริยธรรม สนับสนุนให้ครูและนักเรียนเป็นผู้นำในการส่งเสริมความโปร่งใสในโรงเรียน

3.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วมผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นหลักสำคัญของการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดย สร้างช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้างจัดประชุมสภานักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ใช้เทคโนโลยี เช่น เว็บไซต์โรงเรียน กลุ่มไลน์ หรือแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารและพัฒนาสถานศึกษา และสนับสนุนการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย จัดตั้งคณะกรรมการหรือกลุ่มทำงานที่มีตัวแทนจากทุกฝ่าย เช่น ครู นักเรียนผู้ปกครอง และชุมชน ส่งเสริมโครงการที่ต้องอาศัยความร่วมมือ เช่น การจัดงานวันสำคัญ กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือโครงการส่งเสริมสุขภาพ สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก เช่น มหาวิทยาลัย หน่วยงานรัฐ หรือภาคเอกชน

3.5 ด้านหลักความรับผิดชอบผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมความรับผิดชอบในโรงเรียน โดยเป็นแบบอย่างของความรับผิดชอบปฏิบัติตามกฎระเบียบและแนวปฏิบัติของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด แสดง

ความซื่อสัตย์ โปร่งใส และยอมรับผิดเมื่อเกิดข้อผิดพลาดให้ความสำคัญกับการทำงานที่มีเป้าหมายและวัดผลได้ กำหนดบทบาทและหน้าที่อย่างชัดเจน กำหนดหน้าที่ของครู บุคลากร และนักเรียนให้ชัดเจนเพื่อให้ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อบทบาทของตนมีแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส

3.6 ด้านหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและลดความสูญเปล่า นำเทคโนโลยีมาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เช่น ระบบเอกสารออนไลน์แทนกระดาษส่งเสริมการนำวัสดุอุปกรณ์กลับมาใช้ใหม่ (Reuse) และรีไซเคิล (Recycle) สนับสนุนการเรียนรู้ที่คุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ พัฒนาหลักสูตรและวิธีการสอนที่ทำให้การเรียนรู้เกิดผลสูงสุด ส่งเสริมวัฒนธรรมการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าในโรงเรียน ปลุกฝังให้นักเรียนและบุคลากรเห็นความสำคัญของการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพประเมินผลและปรับปรุงการใช้ทรัพยากรอย่างต่อเนื่องมีระบบติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากรของโรงเรียนเป็นระยะ เปิดรับข้อเสนอแนะจากครู นักเรียน และผู้ปกครองเพื่อปรับปรุงการบริหารให้มีความคุ้มค่ามากขึ้น ใช้ข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์มาวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจด้านงบประมาณและการจัดสรรทรัพยากรการส่งเสริมหลักความคุ้มค่าจะช่วยให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความสิ้นเปลืองและสร้างประโยชน์สูงสุดให้กับนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา

การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว เพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของยุคปัจจุบัน การนำหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการจึงเป็นสิ่งสำคัญ หลักธรรมาภิบาลช่วยให้สถานศึกษาดำเนินงานอย่างโปร่งใส เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่อภิปราย ดังนี้

1. การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านหลักการมีส่วนร่วม สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ได้นำนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัดมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ซึ่งนโยบายจากผู้บริหารศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรภายในและภายนอกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการดำเนินงานของสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิชา ปูเวสา (2560) ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษาหนองกุ้งศรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษาหนองกุ้งศรี 1 ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหา

ต่ำสุดได้ดังนี้ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความมีส่วนร่วมด้าน ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความโปร่งใสตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ คำแพง พรหมพุทธา (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามความเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า รองลงมา คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักการมีส่วนร่วม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านหลักนิติธรรม

2. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล ทั้งสองฝ่ายเห็นความสำคัญของหลักการเหล่านี้ในการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพและเป็นธรรม ผู้บริหารมุ่งเน้นที่การกำหนดนโยบายและระบบการบริหารที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ครูมีบทบาทในการนำนโยบายไปปฏิบัติและส่งเสริมคุณธรรมให้แก่นักเรียน หากทุกฝ่ายร่วมมือกันอย่างจริงจัง โรงเรียนจะสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่ดี และเป็นต้นแบบของการบริหารที่มีธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขสันต์ วงชมพู และสำเร็จ ยุธชัย (2560) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่นในภาพรวมพบว่า ผู้บริหารและครูมีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ คำธณ โชนะโชติ (2560) ได้ศึกษา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหิดล ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงาน จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน ตำแหน่งทางการบริหาร ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งชำนาญการ/งาน ของผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานที่สังกัด ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหิดลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านหลักคุณธรรมและด้านหลักการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากประสบการณ์ทำงานมีผลต่อความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาองค์กรให้มีความก้าวหน้า โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการให้เกิดผลสำเร็จและมีคุณภาพสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ในปัจจุบันได้ ตลอดจนการเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของบุคลากรในสถานศึกษา เข้าใจถึงความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรณิภา ไชยศรี (2563) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า การจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานนั้น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ (2559) ได้ศึกษา การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่า ผลการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความรับผิดชอบ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนั้นไม่แตกต่างกัน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากขนาดของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านบริบท จำนวนนักเรียนและบุคลากรที่น้อยกว่า ทำให้ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลดำเนินไปได้ยาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ (2559) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผู้บริหารสถานศึกษา ได้เสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสำคัญที่เห็นว่าควรนำมาปรับปรุงพัฒนา ดังนี้

3.1 ด้านหลักนิติธรรม ควรกำหนดนโยบายและกฎระเบียบที่ยึดหลักนิติธรรมสร้างกฎระเบียบที่โปร่งใส เป็นธรรม และบังคับใช้กับทุกคนอย่างเท่าเทียมส่งเสริมจริยธรรมและธรรมาภิบาลในโรงเรียน จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัทสรานันท์ โพธิ์กัน (2561) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3 ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของสังคม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชันแก้ว พรหมคำ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย ให้ข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรมีการประเมินผลงานอย่างสม่ำเสมอโดยกำหนดหลักเกณฑ์และการประเมินผลงานทางวิชาการของครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างชัดเจน และสถานศึกษามีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ กฎ ระเบียบข้อบังคับให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครองผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสถานศึกษาได้รับทราบ

3.2 ด้านหลักคุณธรรม ควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นในคุณธรรม ส่งเสริมให้ครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติตามหลักคุณธรรมการให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณแก่บุคคลที่ทำความดี จัดให้มีโครงการ "ต้นแบบคุณธรรม" ในโรงเรียน จัดทำระบบการบริหารที่โปร่งใสและเป็นธรรม บริหารโรงเรียนด้วยหลักธรรมาภิบาล เปิดเผยข้อมูลให้ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งทิวา กมล (2563) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายที่ 8 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ให้ข้อเสนอแนะว่าผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีจิตสำนึกความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีศีลธรรม คุณธรรม และตรงตามความคาดหวังของสังคมผู้บริหารยึดมั่นในค่านิยมหลักตามมาตรฐานจริยธรรม มีการดำเนินงานอย่างมีศีลธรรม ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ และมาตรฐานจริยธรรม และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งทำให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาอยู่ร่วมกันได้โดยปราศจากความขัดแย้ง

3.3 ด้านหลักความโปร่งใส ควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นในความซื่อสัตย์และตรวจสอบได้ โดย กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่โปร่งใสกำหนดนโยบายด้านความโปร่งใสในการบริหารโรงเรียนและสื่อสารให้ทุกฝ่ายรับทราบประกาศแนวปฏิบัติที่ชัดเจน จัดทำรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองรับทราบเป็นประจำ ให้ประชาคมโรงเรียนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้งบประมาณและทรัพยากร ปลุกฝังวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใสส่งเสริมจิตสำนึกความซื่อสัตย์ให้กับบุคลากรและนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นำชัย รัตวีโชติ (2564) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” ด้านเปิดเผย/โปร่งใส ดังนี้กระบวนการบริหารในโรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” ยึดถือหลักธรร

มาภิบาลมาเป็นส่วนสำคัญต่อการบริหารราชการจึงส่งผลให้ กระบวนการทำงานยึดหลักความซื่อตรง ซื่อสัตย์ มีการบริหารที่โปร่งใส ตรวจสอบได้และเปิดเผย ข้อมูลข่าวสารของทางสถานศึกษาให้แก่ประชาชนอยู่เสมอทั้ง ด้านช่องทางออนไลน์และเอกสาร การประเมินต่าง ๆ

3.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นหลักสำคัญของการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดย สร้างช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้างจัดประชุมสถานักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วม เช่น เว็บไซต์โรงเรียน กลุ่มไลน์ หรือแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารและพัฒนาสถานศึกษา และสนับสนุนการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย จัดตั้งคณะกรรมการหรือกลุ่มทำงานที่มีตัวแทนจากทุกฝ่าย เช่น ครู นักเรียนผู้ปกครอง และชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณี เสือสมิง (2561) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอรัญรัตน์ จังหวัดปทุมธานี ได้ให้ข้อเสนอแนะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล คือผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้ครูพัฒนาเครื่องมือการวัดผลให้ได้มาตรฐาน และดำเนินการวัดประเมินผล โดยเน้นการประเมินตามจริงรวมถึงเปิดโอกาสบุคลากรมีส่วนร่วมในการรับรู้การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Steven T Bossert (1988) ได้ศึกษาเรื่อง ผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารองค์การ ของโรงเรียนในประเทศออสเตรเลีย เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการด้านธรรมาภิบาลในโรงเรียนเอกชนของประเทศออสเตรเลีย เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ มุ่งประเด็นการศึกษาไปที่ความเป็นผู้นำโครงสร้างการบริหาร การใช้วัฒนธรรมต่างๆที่เป็นประโยชน์ในการบริหาร รวมถึงการได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรูปแบบโครงสร้างการบริหารโรงเรียนของรัฐบาล ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนเอกชน ประมาณ 1 ใน 3 โรงเรียนของรัฐควีนส์แลนด์กำลังได้รับการพัฒนาไปในทางที่ดี แต่โครงสร้างและกระบวนการดำเนินงานในโรงเรียนเอกชนยังไม่เป็นระบบที่สมบูรณ์ ถึงแม้จะมีการใช้หลักการกระจายอำนาจตามแนวคิดของการปกครองแบบรัฐมีโครงสร้างที่ใกล้ชิดกันระหว่างโรงเรียนและผู้บริหาร แต่ยังมีเพียงไม่กี่โรงเรียนที่บริหารด้วยธรรมาภิบาลแบบประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ โรงเรียนส่วนมากสามารถทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งโรงเรียนรัฐบาลจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาด้านนี้เช่นกัน

3.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ ควรส่งเสริมความรับผิดชอบในโรงเรียน ให้มีความสำคัญกับการทำงานที่มีเป้าหมายและวัดผลได้ กำหนดบทบาทและหน้าที่อย่างชัดเจน กำหนดหน้าที่ของครู บุคลากร และนักเรียนให้ชัดเจนเพื่อให้ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อบทบาทของตน มีแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส เป็นแบบอย่างของความรับผิดชอบต่อปฏิบัติตามกฎระเบียบและแนวปฏิบัติของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด แสดงความซื่อสัตย์ โปร่งใส และยอมรับผิดเมื่อเกิดข้อผิดพลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะกาญจน์ กระจะออม (2560) ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่าผู้บริหารมีความ

ตระหนักถึงหน้าที่และบทบาทของตน ใส่ใจต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีความรับผิดชอบ ต่อผลประโยชน์ของผู้เรียน และสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Brennan Niamh. (2011) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการปกครองของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่าในการปกครองโรงเรียนที่ดีนั้นต้องปกครองในหลายมิติ หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ที่ทำงานด้านงบประมาณเป็นสิ่งที่ยากลำบาก โดยงานวิจัยนี้ได้พยายามที่จะให้ความกระจ่างบางประการเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบในการดูแลโรงเรียนว่าความสำเร็จหรือประสิทธิผลของโรงเรียนขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารกับสมาชิกในโรงเรียน อิทธิพลของฝ่ายบริหารและหัวหน้างานมีความสำคัญต่อระบบความคิด ควรมีการแบ่งอำนาจอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และเกิดความคุ้มค่าในการทำงาน

3.6 ด้านหลักความคุ้มค่า ควรใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและลดความสูญเปล่า นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ส่งเสริมวัฒนธรรมการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าในโรงเรียน ปลุกฝังให้นักเรียนและบุคลากรเห็นความสำคัญของการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมหลักความคุ้มค่าจะช่วยให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความสิ้นเปลือง และสร้างประโยชน์สูงสุดให้กับนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณณี เสือสมิง (2561) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนอรัญรัตน์ จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมครูมีความเห็นว่า ผู้บริหารสนับสนุนให้ร่วมกันประหยัดพลังงานเพื่อรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมนอกจากนี้ผู้บริหารใช้งบประมาณมีความคุ้มค่า เมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณที่ โรงเรียนได้รับและผู้บริหารมีการบริหารจัดการและวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nimota (2019) ศึกษาเรื่องธรรมาภิบาลในระบบการศึกษา และการบริหารจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐควาร่า ประเทศไนจีเรีย จากการศึกษาพบว่า การจัดการทรัพยากร ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมในประเทศไนจีเรีย เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก มีข้อเสนอแนะให้รัฐบาลส่งเสริม และดำเนินการให้มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ รวมทั้งรับฟังเสียงของประชาชนผ่านการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม นำไปสู่การให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมไนจีเรีย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ย

ต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักและให้ความสำคัญมากขึ้น โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อยกระดับและขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ควรมีนโยบายในการพัฒนา ส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษา โดยการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ด้านการมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้เพิ่มพูนความรู้และมองเห็นแนวทางพัฒนาตนเอง ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วม ดังนั้น ควรศึกษากลยุทธ์หรือรูปแบบการสร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

2. ควรศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขตพื้นที่อื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ความเป็นธรรมาภิบาลในสถานศึกษาได้ดี และชัดเจนมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล ทั้งสองฝ่ายเห็นความสำคัญของหลักการเหล่านี้ในการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพและเป็นธรรม ผู้บริหารมุ่งเน้นที่การกำหนดนโยบายและระบบการบริหารที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ครูมีบทบาทในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และส่งเสริมคุณธรรมให้แก่นักเรียน หากทุกฝ่ายร่วมมือกันอย่างจริงจัง โรงเรียนจะสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่ดี และเป็นต้นแบบของการบริหารที่มีธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21

2. ประสพการณ์ทำงานมีผลต่อความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาองค์กรให้มีความก้าวหน้า ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการให้เกิดผลสำเร็จและมีคุณภาพสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ในปัจจุบันได้ ตลอดจนการเข้าใจถึงความรู้สึคนึกคิดของบุคลากรในสถานศึกษา

3. ขนาดของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านบริบท จำนวนนักเรียนและบุคลากรที่น้อยกว่า ทำให้ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลดำเนินไปได้ยากลำบากกว่าสถานศึกษาที่มีความพร้อม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. เอกสารชุดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. โรงพิมพ์การศาสนา.
- กิตติพงษ์ ลือนาม. (2561). *วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา*. โคราชมาร์เก็ตติ้ง แอนด์ โปรดักชั่น.
- ชันแก้ว พรหมคำ. (2564). *การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คำแพง พรหมพุทธา. (2560). *การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1*. วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์, 2(2), 31-32.
- คำณ โชนะโชติ. (2560). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหิดล*. วารสารการพัฒนางานประจำสัปดาห์, 4(1), 68-69.
- ทวีวัฒน์ อนทรประเสริฐ. (2559). *การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ธีระ รุญเจริญ. (2548). *สู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ*. ข้าวฟ่าง.
- นันทิชา ปุเวสา. (2560). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษาหนองสูงศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2*. วารสารสถาบันวิจัยพัฒนธรรม, 4(2), 44-51.
- นำชัย ราดรีโชติ. (2564). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์”*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2547). *การวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลในการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows Version 10-12*. โครงการงานบริการ.
- ประเวศ วะสี. (2543). *ความดีคืออะไร*. วารสารบริหารการศึกษามหาบัณฑิต, 1(1), 12-19.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2554). *หลักการจัดการศึกษา*. ภาพพิมพ์.
- ปิยะกาญจน์ คระออม. (2560). *การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรณิภา ไชยศรี. (2561). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- รุ่งทิวา กมล. (2563). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายที่ 8 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชธานี*, 2(3), 2.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้อย่างไรจึงจะได้ผล. *วารสารวิชาการ*, 3(5), 9.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2564. กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). *แนวคิดและทิศทางการปฏิรูปการศึกษาหลังมัธยมศึกษาไทย. กระทรวงศึกษาธิการ.*
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2540). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8. แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักงาน.*
- สุขสันต์ วงขมภู และสำเร็จ ยุธชัย. (2560). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.*
- สุพรรณา พวงทอง. (2554). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.*
- สุภัทสรานันท์ โพธิ์กัน. (2561). *การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- สุวรรณี เสือสมิง. (2561). *ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอัญรัตน์ จังหวัดปทุมธานี. ม.ป.ท.*
- อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า. (2548). *ธรรมาภิบาลกับหลักสิทธิเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ. รัฐสภา.*
- Brennan Niamh. (2011). *Applying Principles of Good Governance in a School Board context.* Ed.D. Dissertation, University College Dublin.
- Nimota, Abdullahi. (2019). Good Governance Issues in Education System and Management of Secondary Schools in Kwara State Nigeria. *eJournal of Education Policy*, (September-November), 14.
- Steven T. Bossert. (1988). *School Effect. in Handbook of Research on Educational Administration : A Project of the American Education Research Association.* Longman.